

ULUSAL YASALAR VE YÖNETMELİKLER İLE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER AÇISINDAN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAKKI

Bayram SEYHAN ⁽¹⁾, Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN ⁽²⁾

¹Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

²Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği ABD

ÖZET

Her çocuk sağlık içinde yaşama ve sağlığını koruyup geliştirme hakkına sahiptir. Engelli çocukların da diğer çocuklarla fırsat eşitliği içerisinde toplumsal yaşama katılımlarının sağlanması, devletin en önemli görevlerinden biridir. Yapılan araştırmalar bugün ülkemizde sekiz milyon civarında engelli bireyin yaşadığını göstermektedir. Yapılan tüm yasal düzenlemeler, hizmet ve çabalar, ancak toplumun genelinin engelli çocukların ihtiyaçlarına duyarlı hale gelmesi ile bir anlam ifade edebilecektir. Bu da toplumun engelli çocukların sorunları konusunda bilgilendirilmesi ile mümkün olabilecektir. Engelli çocukların eğitimi bir takım çalışmasını gerektirir. Bu nedenle bu konuda ailelere, topluma ve eğitimcilere danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Çocuk, Engelli Çocukların Hakları, Engellilere Yönelik Hizmetler

GİRİŞ

Eğitim hakkı bütün çocukların temel haklarından. Engelli çocuklar normal gelişim gösteren çocukların sahip olduğu haklara sahip oldukları gibi, ilave haklara da sahiptirler. Anayasal düzenlemelerle engelliliğin önlenmesi, engellilerin eğitim, sağlık, rehabilitasyon, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğine ilişkin sorunlarının çözümüyle her yönden gelişmelerini ve karşılaştıkları engelleri kaldırmayı sağlayacak tedbirleri almak, toplumsal yaşama katılmalarını sağlamak ve bu hizmetler için gerekli düzenlemeleri yapmak engelli haklarıyla hedeflenmiştir. Bu çalışmada engelli çocukların eğitim hakları uluslararası sözleşmeler ve Türkiye deki yasal düzenlemeler olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER AÇISINDAN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAKKI

Bu bölümde engelli çocukların eğitim hakları *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi* açısından incelenecektir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesinde “*Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır*” ifadesi yer almaktadır (Birleşmiş Milletler [BM], 1948). Bu ifadede durumu ne olursa olsun herkesin eğitim hakkına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu madde Taraf Devletlere engellilerin eğitim gereksinimlerini yerine getirmekle yükümlü olduklarını bildirmesi açısından önemlidir (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2012).

Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi

Sorumlu Yazar: Bayram Seyhan, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, bayramseyhan@hotmail.com

Beyannamenin *Görüş Oluşturma*yla ilgili 2. maddesinde, “Herkesin temel öğrenme gereksinimlerine hizmet etmek, mevcut durumlarıyla temel eğitim vaatlerini yinelemekten daha fazlasını gerektirmektedir. Gerekli olan, yürürlükteki uygulamaların en iyisi üzerine inşa edilmekle birlikte, mevcut kaynak düzeylerini, kurumsal yapıları, müfredat ve geleneksel hizmet sistemlerini aşan ‘genişletilmiş bir görüş’ oluşturmaktır” ifadesi bulunmaktadır (Levent, 2011). Bu maddede ifade edilen “herkesin temel öğrenme gereksinimlerine hizmet etmek” ifadesi ile yaşlılarından farklılık gösteren ve özel eğitime muhtaç olan çocukların eğitimi üzerinde durulmaktadır (TBMM, 2012).

Beyannamenin *Temel Eğitim Araçlarını ve Kapsamını Genişletme*yle ilgili 5. maddesinde, “Çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel öğrenme gereksinimlerinin çeşitliliği, karmaşıklığı ve değişken yapısı, temel eğitim kapsamının genişletilmesi ve sürekli olarak yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir” ifadesi bulunmaktadır (Levent, 2011). Çocukların öğrenme gereksinimleri farklılık gösterir ve bu gereksinimlerin çeşitli eğitim programları vasıtasıyla giderilmesi gerekmektedir. Bu maddeye göre özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için olanaklar sağlanmalıdır. Öğrenme ortamları çocukların engellilik durumlarının özelliklerine göre, ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmelidir ve müfredatlar çocukların gereksinimlerine göre uyarlanmalıdır (TBMM, 2012).

Çocuk Hakları Sözleşmesi

Sözleşmenin 28. maddesinde “*Taraf Devletler çocuğun eğitim hakkını kabul eder ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerine tedricen gerçekleştirilmesi görüşünü benimser*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadede sözleşmeyi imzalayan devletlerin çocukların eğitim hakkını kabul ettiğinden söz etmektedir. Bunun yanında Taraf Devletler hiçbir engelleme olmadan engelli çocukların yetenekleri doğrultusunda ve fırsat eşitliği çerçevesinde eğitim almalarını sağlamakla yükümlüdür.

Sözleşmenin 29. maddesinde “*Taraf Devletler çocuk eğitiminin çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi amacına yönelik olmasını kabul ederler*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeye göre engelli çocukların eğitimi boyunca, yeteneklerinin tespit edilerek bunları daha da geliştirici, onların eğitsel gereksinimlerine duyarlı farklı eğitim metodlarının uygulanması gerekmektedir (Levent, 2011; TBMM, 2012).

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi

Sözleşme taraf devletlere, engellilere karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve onların yaşam standartlarını yükseltmek gibi sorumluluklar yüklemektedir. Sözleşmenin 7. maddesinde Taraf Devletlerin, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alacağı, engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesine öncelik vereceği, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde kendilerini etkileyen her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahip olmasını, yaşlarına ve olgunluk seviyelerine göre görüşlerine önem verilmesini ve bu hakkın tanınması için engellerinin çeşidine ve yaşlarına uygun destek sunulmasını sağlayacağı ifade edilmektedir (BM, 2007). Bu maddeye göre engelli çocuklar hak ve özgürlükleri kullanmaları hususunda diğer çocuklarla eşittir. Eğitim konusunda diğer

çocuklarla aynı haklara sahiptirler. Yapılan tüm işlemlerde engelli çocukların üstün yararı dikkate alınmak zorundadır. Engelli çocuklar, diğer çocuklarda olduğu gibi kendilerini ilgilendiren konularda fikir beyan edeceklerdir.

Sözleşmenin 24. maddesinin “*Taraf Devletler, engellilerin eğitim hakkını tanurlar. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için, eğitim sisteminin her seviyede engellileri de içine almasını ve ömür boyu eğitim imkânı sağlamalıdır*” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadede Taraf Devletlerin engelli çocukların eğitim hakkını ayrımcılık yapmadan ve fırsat eşitliği çerçevesinde yerine getirmesi için gerekli önlemleri almasının, eğitimin her seviyesinde onları içine almasının ve hayat boyu onlara eğitim imkânı sağlamanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu maddeye göre Taraf Devletler engellilerin potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimini sağlamakla yükümlüdür. Bunun yanında Taraf Devletler insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi için gerekli önlemleri almalıdır. Engellilerin kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin en üst seviyede gelişiminin sağlanması taraf devletlerin hedefleri arasında olmalıdır. Taraf Devletlerin diğer hedeflerinden biri de özgür bir toplumda, engellilerin etkili bir şekilde katılımlarının sağlanmasıdır (BM, 2007).

24. maddede “*Taraf Devletler, engellilerin toplumun üyeleri olarak eğitime tam ve eşit katılmalarını kolaylaştırmak için yaşam ve sosyal gelişim becerilerini edinmelerini sağlamalıdır*” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeye göre Taraf Devletler, engelli çocukların eğitime tam ve eşit olarak katılmalarını kolaylaştırmak için tüm tedbirleri almakla yükümlüdür (BM, 2007).

TÜRKİYE’DEKİ YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAKKI

Bu bölümde engelli çocukların eğitim hakları *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Engelliler Hakkında Kanun, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* açısından incelenecektir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Uluslararası birçok belgede yer alan “*çocuğun yüksek yararı*” ifadesi Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41. maddesine 12.09.2010 tarih ve 5982 sayılı değişiklik ile ilave edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde kimsenin, eğitim ve öğrenim hakkından mahrum bırakılmayacağı, devletin durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alacağı üzerinde durulmaktadır. Anayasanın bu maddesi devlete engelli bireylerle ilgili tedbir alma yükümlülüğü getirmektedir (TBMM, 2011; TBMM, 2012).

Engelliler Hakkında Kanun

Engelliler hakkında kanunun *Eğitim-Öğretimle* ilgili 15. maddesinde engellilerin eğitim hakkının hiçbir gerekçeyle engellenemeyeceğinden söz edilmektedir. Bu maddede engelli çocukların özel durumları ve farklılıkları göz önünde bulundurularak, onlara yaşadıkları çevrede, uyarlanmış ve bütünleştirilmiş ortamlarda, eşit bir şekilde hayat boyu ayrımcılık yapılmaksızın eğitim alma imkânı sağlanmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Ayrıca 15. maddede engelli çocukların genel eğitim sistemi içerisinde her seviyede eğitim almasına imkân sağlayacak bütünleştirici planlara yer verilmesinin ve örgün eğitim sistemine çeşitli nedenlerle geç başlamış engelli çocukların bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasının gerekliliğinden söz edilmektedir.

Engelliler Kanununun 15. maddesinde engelli üniversite öğrencilerinin öğrenime etkin bir şekilde katılabilmeleri için Yükseköğretim Kurulunun koordinasyonunda, yüksek öğretim kurumları bünyesinde, onlara uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının sağlanması ile eğitimleri süresince yaşadıkları problemlerin çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Engelliler Kanununun 15. maddesinde işitme engellilerin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması için Türk işaret dili sistemi oluşturulmasının gerekliliğinden söz edilmektedir. Ayrıca engellilerin her türlü eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma yazılı, sesli, elektronik kitap; alt yazılı, işaret dili tercümesi ve sesli betimlemeli film ve benzeri materyallerin sağlanmasına ilişkin gerekli işlemlerin Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütüleceğinden bahsedilmektedir. (TBMM, 2005).

Sonuç olarak engelliler kanununun *Eğitim-Öğretimle* ilgili 15. maddesi Türkiye Cumhuriyeti Devletine engellilerin her türlü eğitim hakkının güvence altına alınması, çevrelerinden soyutlanmadan eğitimlerinin sağlanması ve toplumla kaynaştırılması ile ilgili görev ve sorumluluklar yüklemektedir.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu

1739 Sayılı Millî Eğitimin Temel Kanununun *Eğitim Hakkı* başlıklı 7. maddesi Türkiye Cumhuriyeti’ne her vatandaşına ilkokul ve ortaokul eğitimi verme görevi yüklemektedir. Bu madde devletin engelli çocuklara ilköğretimle ilgili her türlü eğitimi vermesi ile ilgili sorumluluğu üzerinde durmaktadır. Ayrıca 7. maddede, engelli çocukların ilköğretim sonrası kurumlardan ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda yararlandırılmasının devletin görevleri arasında olduğundan bahsedilmektedir. 7. maddeden devletin engelli çocuklara zorunlu eğitim imkânlarını sunmakla ve sonraki eğitim yıllarında onlara ilgi, istidat ve yetenekleri doğrultusunda eğitim imkânları sunmakla mükellef olduğu anlaşılmaktadır.

Kanununun *Fırsat ve İmkân Eşitliği* başlıklı 8. maddesinde “Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır” denmektedir. Bu ifadeden anlaşıldığı gibi devlet engelli bireylerin yetiştirilmesi ve eğitimi için özel tedbirler almakla yükümlüdür. Onların eğitim görmesi için her türlü eğitim ortamını hazırlamak zorundadır (TBMM, 1979).

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Yönetmeliğin *Destek Eğitim Odası Açılması* başlıklı 8. maddesinde *özel eğitim* gereksinimi olan çocuklar için okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında *özel eğitim desteği verilmesi amacıyla okulun fiziki şartları göz önünde bulundurularak destek eğitim odası açılabileceğinden söz* edilmektedir. Bu maddede destek eğitim odasının öğretim materyallerinin ve donanım ihtiyaçlarının özel eğitime muhtaç çocukların ihtiyaç ve özellikleri göz önünde bulundurularak sağlamanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır (TBMM, 2014).

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Yönetmelikte özel eğitime muhtaç çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanmasına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Buna göre Yönetmeliğin 10. maddesinde, Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan eğitim programları esas alınarak, özel eğitim gereksinimi olan çocuklara ilgi, istek, yetenek ve yeterliliklerine göre *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)* hazırlanmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu maddeye göre engelli çocuklar için okullarda bireysel eğitim programı hazırlanması gerekmektedir (MEB, 2013; TBMM, 2012).

Yönetmeliğin *Destek Eğitim Odası* başlıklı 103. maddesinde kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden engelli çocuklara ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi amacıyla, okulun bünyesinde, *destek eğitim odası* açılmasına ilişkin açık bir ifade yer almaktadır. Buna göre normal okullarda eğitime devam eden kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için destek eğitim odalarının açılması bir zorunluluktur (MEB, 2013; TBMM, 2012).

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

Kanunun 6. maddesi özel eğitime muhtaç çocuklar için okul ve sınıfları açılmasının zorunluluğu üzerinde durmaktadır. Maddeye göre devlet engelli çocuklar için okul ve sınıflar açmakla yükümlüdür. 12. maddede “*Mecburi ilköğrenim çağında buldukları halde zihnen, bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan özürü olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadede devletin mecburi ilköğrenim çağında bulunan engelli çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri için tedbirler almasının gerekliliğinden söz edilmektedir. Kanunun 52. maddesi engelli çocukların mecburi eğitime devam etmeleri için çocukların velilerine yükümlülük getirmektedir. Aynı zamanda madde engelli çocukların zorunlu eğitime devamında mülki amirlere, ilköğretim müfettişlerine ve zabıta teşkilatına çocuğun velisine ve okul idarelerine yardım etme ve her türlü tedbiri alma konusunda sorumluluklar yüklemektedir (MEB, 1961).

573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Kararnamenin 4. maddesine göre; engelli çocukların ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılması gerekmektedir. Bu eğitim hizmetlerine erken başlamak esastır. Özel eğitim hizmetleri engelli bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmalı ve yürütülmelidir. Engelli bireylerin eğitsel performansları göz önünde bulundurularak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapıp diğer bireylerle birlikte eğitim görmelerine

öncelik verilemelidir. Engelli bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmalıdır.

Kararnamenin 7. maddesinde “*Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak, özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir*” bulunmaktadır. Bu maddede özel eğitime muhtaç çocuklar için okul öncesi eğitimin zorunluluğundan ve okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimine göre uzatılabileceğinden söz edilmektedir (MEB, 1997).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

Yönetmeliğin *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim* başlıklı 23. maddesinde “*Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır*” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeyle kaynaştırma yoluyla eğitimin tanımı yapılmıştır. Buna göre engelli bireylerin eğitimlerini öncelikle engeli olmayan akranlarıyla birlikte resmî ve özel eğitim kurumlarında devam ettirmeleri sağlanmalıdır. Engelli çocukların sosyalleşmeleri için normal çocuklarla aynı ortamda eğitim almaları çok önemlidir (MEB, 2006).

Yönetmeliğin *Özel Eğitim Sınıflarının Açılması* başlıklı 25. maddesinde “*Özel eğitime ihtiyacı olan ve ayrı bir sınıfta eğitim almaları uygun bulunan bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile bir arada eğitim görmeleri amacıyla her tür ve kademedeki resmî ve özel okul ve kurumlarda, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda millî eğitim müdürlükleri tarafından özel eğitim sınıfları açılabilir*” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeye göre özel eğitime ihtiyacı olup ayrı bir sınıfta eğitim görmesi gereken bireyler için yetersizliği ya da engeli olmayan akranlarıyla bir arada eğitim görmeleri için resmî ve özel kurumlarda milli eğitim müdürlükleri tarafından özel sınıfların açılması üzerinde durulmaktadır. 26. maddeye göre açılan bu sınıflarda ilköğretim kurumları programları veya orta öğretim kurumları programları takip edilebileceği gibi 27. maddeye göre ilköğretim veya ortaöğretim kurumları programlarını takip edemeyecek durumda olan engelli bireyler için yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programı takip edilebilir (MEB, 2006).

28. maddede “*Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır*” ifadesi yer alır. Bu ifadeye göre engelli bireyler, eğitimine yetersizliği olmayan bireylerle aynı sınıfta devam ederler. Ancak bu öğrencilerin eğitimine destek vermek amacıyla okullarda eğitim destek odaları açılır (MEB, 2006).

29. maddede 37-66 aylık özel eğitime muhtaç çocuklar için okul öncesi eğitimin zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Bu çocuklar öncelikle eğitimlerini özel eğitime muhtaç olmayan çocuklarla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmelidir (MEB, 2006).

30. maddede “**Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ilkökul ve ortaokul kademesindeki eğitimlerini öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranları ile bir arada sürdürebilecekleri gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ilkökul ve ortaokullarda da sürdürebilirler**” ifadesi yer almaktadır. Bu maddeye göre engelli çocuklar için ilkökul ve ortaokul açılabilir. Bu okullarda özel programlar uygulanmaktadır. Özel eğitim programı uygulayan özel eğitim ortaokulunu tamamlayan öğrenciler lise eğitimi için özelliklerine uygun okul ve kurumlara yönlendirilir. 34. maddede özel eğitime ihtiyacı olan çocuklardan eğitim ve öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda olanlara evde eğitim hizmeti verilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır (MEB, 2006).

38. maddede işitme, görme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlardan, 40. maddede zihinsel yetersizliği olan bireyler ile otizmi olan bireyler için açılan okul ve kurumlardan, 42. maddede sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören bireyler için açılan okul ve kurumlardan ve 44. maddede birden fazla yetersizliği olan bireyler için açılan özel eğitim kurumlarından söz edilmektedir (MEB, 2006).

Yönetmeliğin *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı* başlıklı 69. maddesinde “*Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadede özel eğitime muhtaç çocukların gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanan eğitim programından söz edilmektedir. 72. madde bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminden söz etmektedir. 73. maddede ise bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi başkanı ve görevleri üzerinde durulmaktadır. 74. maddede bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görev ve sorumluluklarına değinilmiştir (MEB, 2006).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de engel gruplarına sağlanan haklar, eğitim olanakları ve ortam düzenlemelerinde her ne kadar olumlu gelişmeler yaşansa da, bunlar henüz gereksinimleri karşılamaktan uzaktır. Oysa engelli çocukların engellerinin özelliklerine göre eğitilerek topluma kazandırılmaları; bu çocukların üreten insanlar olarak toplumda saygın bir yer edinmesini sağlayacaktır. Sadece çocuklarda değil, tüm toplumda engelli bilincinin oluşturulabilmesi için eğitilmesi; engelli bireylere karşı olumlu tutumların gelişmesini sağlayacaktır. Bu durum da daha engelsiz yarımların kapısını açacaktır.

KAYNAKLAR

Birleşmiş Milletler. (1948). İnsan Hakları Evrensel Beyanname. http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html sayfasından 01.11.2014 tarihinde erişilmiştir.

Birleşmiş Milletler. (1989). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. http://www.unicef.org/turkey/pdf/_cr23.pdf sayfasından 03.11.2014 tarihinde erişilmiştir.

- Birleşmiş Milletler. (2007). Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme. http://eob.kku.edu.tr/duyurular/kaynaklar/Rusihak_BM_Sozlesmesi.pdf sayfasından 08.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Levent, F.(2011). Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1961). 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html> sayfasından 10.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1973). 1739 sayılı Mili Eğitim Temel Kanunu. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.doc sayfasından 03.11.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1997). 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf sayfasından 10.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2003). İlköğretim Yöneltilme Yönergesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2552_0.html sayfasından 03.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html sayfasından 03.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogrkurumyon_0/ortaogrkyon_1.html sayfasından 03.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/ilkveokuloncyon_0.html sayfasından 03.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2005). Engelliler Hakkında Kanun. <http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5378.pdf> sayfasından 04.12.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2011). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm> sayfasından 03.11.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). Üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla meclis araştırma komisyonu raporu. <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss427.pdf> sayfasından 01.11.2014 tarihinde erişilmiştir.